

آسیب‌شناسی علوم انسانی - اسلامی

رقیه ولایتی

چکیده

تجزیه و تحلیل مسائل علوم انسانی، یکی از مباحث معرفت‌شناختی حوزه پژوهش ساختاری فلسفه علم است که ارتباط علم را با فلسفه، هنر و صنعت و فناوری به نقد می‌کشد همچنین شناخت مبادی، مفاهیم، مفروضات، خاستگاه و آموزه‌های هر یک از علوم نیاز به فهم هرمنیوتیکی نقاد دارد تا حدود و ثغور عرصه فعالیت‌های اجرایی، آموزشی و پژوهشی علوم انسانی به طور عام و حوزه‌های تخصصی به طور خاص، تحدید گردند. این مهم وقتی ممکن می‌گردد که علاوه بر تعیین حد و مرز جنبه‌ی عام و خاص فعالیت‌های پژوهشی علوم انسانی، قلمرو و حوزه‌های تخصصی علوم میان رشته‌ای در هزاره سوم نیز تبیین گردند. شناخت هر پدیده‌ای نیاز به ساز و کارهای خاصی دارد و از آن مهم‌تر شناخت آفت‌ها و کاستی‌های آن پدیده علاوه بر ساز و کارها، نیاز به هنر عرضه راهکارهای عملی برای رفع، حل و کاهش مصائب آن پدیده را می‌طلبد، بی‌شک شناخت مولفه‌های علوم انسانی از غیر علوم انسانی در قالب شناخت یک پدیده و آسیب‌شناسی پارادایم آن به عنوان **هدف** این مقاله مطرح است.

روش تحقیق مورد استفاده، روش توصیفی است که واقعیت‌های موجود پیرامون حدود و ثغور علوم انسانی از غیر علوم انسانی در جوامع جهانی به طور عام و جامعه اسلامی ایران به طور خاص آشکار می‌کند. در این مقاله آسیب‌شناسی علوم انسانی بحث و تحلیل شده است. **یافته‌های این تحقیق** نشان می‌دهد که نظریه‌ی نسبی‌گرایی کوهنی باید جایگزین نظریه‌ی مطلق‌انگار تجربه‌گرایی جان لاک و عقل‌گرایی لاکاتوش گردد و در علوم انسانی به جای عقل‌گرایی فرد‌گرا و جمع‌گرا مدرنیسم نسبی‌گرا بی‌عام و خاص پست‌مدرنیسم مورد نظر قرار گیرد همچنین علاوه بر تفکیک در مبانی فلسفی علوم انسانی با غیر علوم انسانی

باید بتوانیم از برنامه ریزی میان رشته های تلفیقی و فرارشته ای در ساختار رشته ای در حوزه های مختلف علوم انسانی در فرآیند آموزش، پژوهش و اجرا به کار ببندیم. در چنین وضعیتی است که انقلاب علمی و خلق های شگفت آور آن مثل شبیه سازی، نانوتکنولوژی، جهانی شدن، دهکده الکترونیک و... بدیل ساز پارادایم های پذیرفته در فلسفه ی علوم محسوب می شوند. نتیجه این که برای کا هس آسیب های علوم انسانی و رفع آنومی های فعالیت های اجرایی، آموزشی و پژوهشی آن باید از رویکرد سخت افزاری یعنی نگاه ماشینی، مکانیکی، ایستا و خطی به علوم انسانی پرهیز کرد و رویکرد نرم افزاری به معنای نگاه حرفه ای، فرامکانیکی، انسان مدار، پویا و غیر خطی به علوم انسانی داشت تا مسائل معرفت شناختی، ساختار شناختی و روان شناختی حوزه های مختلف علوم انسانی به حداقل ممکن تقلیل یابد. بدین صورت شکوفایی روز افزون دانش و چشم انداز کارا و اثربخش را در حوزه های مختلف علوم انسانی مشاهده خواهیم کرد.

کلیدواژه ها: علوم انسانی، اسلامی، آسیب

مقدمه

بی شک هر یک از عرصه های مطالعاتی در جهان دارای کاستی ها و آفت هایی است که به عنوان پارادایم علوم انسانی و غیر علوم انسانی قابل بازشناسی است. علوم انسانی و طبیعی به معنای مصطلح آن از عصر عتیق تا دوره ی رنسانس و بعد از آن توانسته است منشأ تحول در جامعه و عامل تغییر در میزان سیطره ی انسان بر طبیعت شود. ماهیت علوم انسانی به مفهوم انسان و معرفت فلسفی به خویشتن بر می گردد و از طریق شکاف زوایای ذهن قابل فهم است. در حالی که ماهیت علوم دیگر به مفاهیم صرفاً تجربی در مورد پدیده های مادی بر می گردد که از طریق آزمایش و تجربه قابل اکتشاف است، و این همان نوستالوژی علوم انسانی است. به این معنا که از گذشته حسرت خوردن یکی از مسائل مبتلا به حوزه های مختلف علوم انسانی است؛ زیرا وضعیت فعلی علوم انسانی در جامعه ما مانند وضعیت گذشته علوم انسانی در قرون میلادی و قمری نیست و این امر به نتیجه بی توجهی ها، بی نظمی های تحقیقاتی و عملی، کم توجهی، ضعف احترام گزاردن به عالمان علوم انسانی است که باید در هزاره سوم آن رازنده کنیم تا با ر دیگر در آینده مورد حسرت آیندگان از وضعیت گذشته شان